

Stanisław Lewiński

Katarzyna Tomczyk i Gabriela Kućmierz

Kim był Stanisław Lewiński?

Jan Stanisław Lewiński (1888–1930) – profesor ekonomii politycznej Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie czołowych przedstawicieli kierunku teoretycznego II Rzeczypospolitej. Był wielkim erudytą, wiele jego prac ukazało się za granicą, co przyniosło mu międzynarodową sławę.

W latach 1926–1938 przewodniczył Państwowej Komisji Egzaminów Nauczycielskich dla nauczycieli szkół średnich, a w latach 1928–1932 uczestniczył w pracach Komisji Oceny Podręczników Ministerstwa Oświaty. Od 1919 był profesorem KUL, od 1922 Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie (obecnie SGH); zajmował się historią doktryn ekonomicznych oraz problematyką zastosowania matematyki w ekonomii; był jednym z niewielu polskich uczonych początku XX w., którzy doceniali badania empiryczne — zastosował je w pracy o rozwoju belgijskiego przemysłu (*L'évolution industrielle de la Belgique* 1911); inne prace: *Twórcy ekonomii politycznej* (1920), *Zasady ekonomii politycznej* (1931), *Pieniądz, kredyt i ceny* (1932).

[1https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Lewi%C5%84ski](https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Lewi%C5%84ski)

Wykształcenie Stanisława Lewińskiego

Studiował w Akademii Handlowej w Antwerpii (Institut supérieur de commerce) oraz w London School of Economics. Pracował w Instytucie Socjologii Solvaya w Brukseli, wykładał także w London School of Economics. W roku 1910 otrzymał stopień doktora w Wolnym Uniwersytecie w Brukseli. Jan Stanisław Lewiński urodził się 7 kwietnia 1885 r. we Włocławku, jako syn małżonków Lewińskich: Ferdynanda i Zofii. Od 1895 do 1902 r. uczył się w gimnazjum w Poznaniu, po czym wyjechał za granicę. W 1902 r. rozpoczął studia w Wyższej Szkole Handlowej w belgijskiej Antwerpii. Studiował tam do 1904 r., a następnie naukę kontynuował w prestiżowej London School of Economics.

Po powrocie do Belgii napisał na Université Libre de Bruxelles pracę doktorską pt. „Ewolucja przemysłowa Belgii”. „Jan Stanisław Lewiński otrzymał na Uniwersytecie Brukselskim tytuł doktora nauk ekonomicznych summa cum laude” – informowała „Nowa Gazeta” z 29 lipca 1910 r.

Po obronie tytułu wrócił na uczelnię w Londynie, gdzie badał rozwój instytucji społecznych. Szczególnie skupił się na własności ziemskiej, uznając, że jest ona wyrazem instynktu gospodarczego i zależy od zmian liczby ludności oraz zróżnicowania majątkowego.

Miejsca związane ze Stanisławem Lewińskim

5 maja 2022 roku Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu srebrną monetę o nominale 10 zł z serii „Wielcy polscy ekonomiści” – „Jan Stanisław Lewiński”. Jan Stanisław Lewiński (1885–1930) był ekonomistą i wykładowcą akademickim. W dzieciństwie wyjechał z Polski. Nauki pobierał w Antwerpii, Londynie, Berlinie oraz Brukseli. Podczas I wojny światowej pracował w jednym z instytutów przy Uniwersytecie Kolońskim. W czasach II Rzeczypospolitej wykładał na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim oraz w Wyższej Szkole Handlowej (późniejszej Szkole Głównej Handlowej). Publikował nie tylko w języku ojczystym, lecz także po niemiecku i angielsku. Zginął w tragicznym wypadku w Wilnie.

Zainteresowania naukowe Lewińskiego były bardzo szerokie. Swoje prace poświęcał w szczególności kwestiom teoretycznym, dziejom gospodarczym oraz historii myśli ekonomicznej. W tej dziedzinie najbardziej cenił dokonania fizjokratów oraz dzieła ekonomii klasycznej. Autor *Zasad ekonomii politycznej* usiłował łączyć koncepcje różnych szkół ekonomicznych. Wskazywał na konieczność

uwzględnienia zarówno czynników teoretycznych, jak i aspektów empirycznych w analizie poszczególnych zagadnień gospodarczych. Z tego względu spór pomiędzy szkołą historyczną a klasyczną postrzegał jako jałowy.

Pieniądz, kredyt i ceny, Twórcy ekonomii politycznej oraz Zasady ekonomii politycznej. Grzegorz Jeż Na rewersie monety znajdują się wizerunek Jana Stanisława Lewińskiego oraz daty jego urodzin i śmierci. Na awersie widnieje cytat pochodzący z dzieła Zasady ekonomii politycznej. Ekonomista zakładał, że wszelkie założenia aprioryczne muszą zostać skonfrontowane z obserwacją rzeczywistości, gdyż jednostronne spojrzenie stanowi poważny błąd metodologiczny.

Lewiński rozumiał ekonomię jako naukę wyrażającą zasadę gospodarności, w której istnieją – jak w naukach przyrodniczych – pewne stałe i niezmiennie zasady. Realizacja głównego celu społecznego leży w podziale i wymianie bogactw uzyskanych dzięki procesowi efektywnej produkcji.

Rodzina

Ojciec Jana Lewińskiego – Konstanty Walerian – był przedsiębiorcą, a matka – Zofia z Ponińskich – zajmowała się domem. Pierwszą żoną Jana Lewińskiego była Aleksandra Leykam. Po jej śmierci pojął za żonę jej siostrę, Elżbietę, z którą miał syna Marka Leykama–Lewińskiego. Jan Lewiński spoczywa w rodzinnym grobie na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie (kwatery 224-6-23)

Powiązanie Stanisława Lewińskiego z Bankiem Polskim

5 maja 2022 roku Narodowy Bank Polski wprowadził do obiegu srebrną monetę o nominale 10 zł z serii „Wielcy polscy ekonomiści”. Na rewersie monety znajduje się wizerunek Jana Stanisława Lewińskiego oraz daty jego urodzin i śmierci. Na awersie widnieje cytat pochodzący z dzieła Zasady ekonomii politycznej.

Ciekawostki

- W roku 1912 Jan Stanisław Lewiński wydał dużą pracę zatytułowaną „The Origin of Property”, czyli „Pochodzenie majątku”. Książka została przetłumaczona na język polski i wydana w kraju. Pozycja dotyczyła ewolucji instytucji społecznych, m.in. kwestii samorządowych. Lewiński, zamierzając przeprowadzić studia nad osadnictwem na Syberii, dwukrotnie odbył podróż do Petersburga i w swojej pracy – jak pisał prof. Kaufman – „w minimalnej objętości zawarł maksimum interesujące treści”.
- W niepodległej Polsce Lewiński stał się zwolennikiem anglosaskiej ekonomii neoklasycznej
- W kwestii polityki pieniężnej opowiadał się przeciw polityce stabilizacji cen, uznając, że wahania cen są ważnym sygnałem rynkowym umożliwiającym podejmowanie decyzji przez jednostki gospodarujące. Jednocześnie sądził, że podstawa kruszcowa nie jest konieczna dla funkcjonowania systemu monetarnego, jednak sprzyja ona stabilizacji w okresach kryzysowych.
- Lewiński był wybitnym znawcą i kolekcjonerem numizmatów starożytnej Grecji i porcelany saskiej. Swoje zbiory pośmiertnie przekazał Muzeum Narodowemu w Warszawie.

<https://mennica-gdanska.pl/pl/monety-polskie/4149-jan-lewinski-wielcy-polscy-ekonomisci.html>

Źródła: <https://gpcodziennie.pl/803422-doceniany-na-calym-swiecie.html>

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Lewinski-Jan-Stanislaw;3932063.html>

<https://docplayer.pl/214808159-Jan-stanislaw-lewinski-zycie-i-dorobek-naukowy.html>

<http://www.tradycjegospodarcze.pl/slownik/50/Jan%20Stanis%20Lewi%20ski>

https://www.nbp.pl/banknoty_i_monety/monety_okolicznosciowe/2022/2022_08_lewinski_pl.pdf